

1968. aasta oktoobris Katrineholmis

Eelmisest sajandivahetusest pärinev pruun villa kõrgete mändide vahel rohtukasvanud kõrgendikul on väärikas. Valged kaunistused ja ümarate nurkadega aknaraamid lisavad sellele kutsuvat muinasjutulist sära. Suvel pakuvad männid maja ümber mängivatele lastele varju, aga praegu, sügisel, paistavad puud ohtlikud, need on justkui jäigid tunnimehed, kel on ülesanne mängukoolilapsi talvekülma ja teiste kutsumata külaliste eest kaitsta. Märja kaltsuna lebab maas esimene lumi, mis ei ole jõudnud veel sulada. Valitseb vaikus, kauguses haugub koer.

Korraga lüüakse uks lahti ja lapsed tormavad välja: uutest tervetest või vanades katkistes riietes rõõmsad lapsed, pikad ja lühikesed lapsed, saledad ja ümarad lapsed, heledapäised lapsed, tumedapäised patsidega lapsed, tedretäpilised, prillide või mütsiga lapsed, ühed kõnnivad, teised hüppavad, ühed on kõvahäälsed ja teised kuulavad, ühed jooksevad ees ja teised tulevad järele.

Uks paugatab kinni, aga avaneb kohe uuesti, sellest astub välja valge karvamütsi ja punase tepitud joepiga väike tüdruk. Tema kannul tuleb poiss tumesinise jope, salli ja puna-valgemusta KSK spordiklubi mütsiga – KSK poolt tuleb vähemalt siinpool linna kindlasti olla. Lapsed ei räägi omavahel, Katarina-nimeline tüdruk läheb kiirel sammul mäest alla ja jõuab suure musta raudväravani. Veidikese vaevaga õnnestub tal see piisavalt lahti lükata, et pilust välja lipsata, enne kui värav selja taga kinni kolksatab. Tüdruku järel tuleb poiss, kelle nimi on Thomas ja

kes enne, kui värava avab ja end välja surub, korraks peatub ja sügavalt sisse hingab.

Seal saab tema hirm tõeks: kõik lapsed on tänavanurgale summa kogunenud. Ta näeb, kuidas Katarina pealtnäha kõhklemata üle tänava otse kiskja hammaste vahele astub. Thomas langetab kiire otsuse ega lähe teisele poole tänavat, vaid keerab vasakule, et minna ringiga koju. Vaid paar sammu hiljem tormavad teised Katarinale kallale. Nupukas Kristin, ise alati üleolevalt naeratav, silmis õel helk, rebib tüdrukul mütsi peast ja heidab selle teiste laste kiitvate hüüete ja naeru saatel Hansule, kuningas Hansule.

Thomas peatub ja mõtleb, kas peaks proovima Katarinale appi minna, kuid ta ei jõua seda veel lõpuni kaaluda, kui lapsed juba ka teda märkavad. Hansu märguande peale sööstavad kõige innukamad nüüd Thomasele kallale. Teised tulevad verejanuliste koertena järele, üllatunud ja kergendust tundev Katarina jääb neist eemal seisma, täna polnud seega tema kord. Ta kummardub ja võtab oma enam mitte nii valge mütsi, paneb selle ikkagi pähe ja tuleb ka üle tänava, et näitemängu lähemalt vaadata.

Kust küll pärineb selline leidlikkus? Niisugune vankumatu vendlus, mis haarab kahekümne kolmest lapsest kahtekümnet ühte, võib-olla isegi kahtekümnet kahte? Ja väljakuulutamata juhi enesestmõistetav autoriteet, kui pool lasterühmast korraga innukalt kui üks mees hirmunud väikese poisi hüppenöörde ja sallidega laternaposti külge seob, et talle haiget teha?

Thomas, suutmata vastu hakata, suutmata karjuda, istub külmal asfaldil. Liikumatus, vaikselt. Sõnatult vaatab ta sõpru. Mõned loobivad teda kividega vastu pead, nägu, keha. Mõni taob tema

pead ikka ja jälle vastu laternaposti, mõni piitsutab sidumisest üle jäänud hüppenööri. Mõned lapsed lihtsalt seisavad ja naeravad, teised sosistavad omavahel, pisikestel nägudel põlglik ja veidi salakaval ilme, mõni vaatab lihtsalt osavõtmatult pealt. Seal seisab Katarina, ta tohib nüüd nendega – sõpradega – kambas olla.

Mingil kiusamise hetkel läheb neist mööda õpetaja, heidab kinniseotud poisile pilgu, tõstab käe ja lehvitab lähemal seisvatele tüdrukutele.

Sama äkki, kui kui kõik algas, see ka lõpeb. Poole minutiga on lapsed eemale tõmbunud, nad on taas lihtsalt tavalised toredad põnnid teel mängukoolist koju. Ükshaaval või kahekesi, võib-olla kolme- või neljakesi lähevad nad eri suundadesse. Kõnniteele jääb maha valutava kehaga lohutamatu kurb kuueaastane poiss.

2006. aasta novembrikuise esmaspäeva õhtul Stockholmis

Kell oli alles neli pärast lõunat, kuid väljas oli juba pime. Lumi langes suurte märgade räitsakatena, mis sulasid kohe, kui maad puudutasid. Ta läks mööda tänavat, mööduvad autod pimestasid teda oma tuledega ja ta pidi kogu aeg ette vaatama, et mitte märjaks saada. Miks autod nii kiiresti sõidavad, et porivesi pritsib? Autokoolis õpetatakse, et juhid ei tohi jalakäijaid märjaks teha. Aga äkki nad ei näe teda, võib-olla ta ei hakka pimedas oma üsna tähelepandamatu ja lühikese keha ning oma küllalt tumedate riietega silma. Võib-olla on rüht natuke kehavõitu ja kindlasti on ta käies veidi naeruväärne, jalalabad suunaga mitte ette, vaid väljapoole nagu klounil. See ta ometi ei ole.

Ta oli vaikne inimene, kes kellegagi kunagi vastuollu ei sattunud, võib-olla sellepärast, et ta kunagi ka vaidlema ei kippunud. Tegelikult polnud selles midagi imelikku, sest enamasti ei puutunud ta kellegagi kokku. Ainult kui tööl Järfällas, kus ta oli suure elektroonikafirma kirjakandja. Viis kirju kõigile inseneridele, sekretärile, ülemustele ja teistele, kes ettevõttes töötasid. Muud ta ei teinud, sest näiteks posti sorteerima teda ei usaldatud. Sellise asjaga tegelesid kvalifitseeritumad inimesed, kes suutsid vastu võtta tähtsaid otsuseid, näiteks et saadeti pole õigesti adresseeritud.

Otsuste langetamises oli ta väga kehv. Kui järele mõelda, siis puudus tal enamasti üldse oma arvamus millegi suhtes. Kui ta lapsena mõnikord väga harva mängu võeti ja keegi ootamatult tema arvamust küsis, siis ei olnud tal erilist seisukohta. Isegi

siis, kui ta ise enda käest küsis, mida ta just selles küsimuses mõtleb, ei suutnud ta ausalt vastata, sest soovis vaid teiste lastega koos olla ja teha seda, mida nemad otsustasid – soovis lihtsalt meelega järele olla. Ta tahtis vaid ühte – et inimesed ümberringi ta heaks kiidaksid. Ta oli nelikümmend neli ja seda polnud endiselt juhtunud.

Küsimus oli: kui see ainus soov kord täituks, kas tal tuleks siis tahtmisi juurde, kas tekiks asjade kohta oma arvamus? Kas see tuleb automaatselt, kui oled hinnatud inimene?

Ta heitis pilgu akendele teisel pool Fleminggatanit. Ööpimeduses meeldival valgustatud ja kutsuvad, potililled ja kardinad, kaunite varjudega lambid, Kagu-Aasia päikeselehvikud ja teised nipsasjakesed. Mõned aknad uhkeldasid idüllilt justkui veel enam rõhutades juba adventiküünaldega ja iga valgustatud akna taga toimetas õnnelik perekond, õnnelik paar või vähemalt õnnelik inimene. Sõbralik valgus ja hubane raamistus näitasid seda selgelt.

Seevastu tema toa aken haigutas vastu pimedalt ja tühjalt, paistsid vaid harvade lehtedega viigipuu ja ruloo nõör. Sama lugu oli köögiaknaga, uhkes üksinduses seisis seal üksnes vana transistorraadio, muidu oli see täiesti tühi. Tegelikult ta isegi luges vahel huviga mõnda kodukujundusajakirja. Ta ei otsinud inspiratsiooni oma kodu jaoks, sest polnud ju põhjust hoolitseda korteri eest, kus viibis vaid tema üksi. Ainult tema – väike tähtsusetu inimene või üldse mitte keegi. Teda ei märganud autod, mis sügispimeduses poriloikudest vett üles pritsisid, teda ei olnud kuulda – ta isegi ei kuulnud ennast õieti. Kodukujundusajakirja luges ta hoopis samal põhjusel, miks ta teiste inimeste akendes vaatas. Ta kandus vaimusilmas teise maailma, sõbralike,

sooja naeratuse ja suurte pehmete värviliste diivanipatjadega inimeste maailma.

Täna oli talle tööl peaaegu torti pakutud. Seda juhtus harva, sest postiosakonnas ei olnud enamasti põhjust midagi tähistada. Pealegi oli ta ise kohal vaid paar minutit korraga, kui tuli uue sorteeritud posti järele, mis tuli teistesse osakondadesse laiali viia.

Igal juhul, kui ta üheteistkümnendasse osakonda posti viis, siis istusid nad kõik seal ja sõid temale teadmata põhjusel torti. Üheteistkümnendasse oli alati veidi ebamugav posti viia, sest siis oli alati kohvipaus ja nad nägid, kuidas ta oma arvata-vasti tobeda postiosakonna vormiga tuleb. Vorm oli selle kohta võib-olla palju öeldud, lihtsalt sinised püksid ja sinine jakk, aga kellelgi teisel selliseid rõivaid ju ei olnud ja silma torgata pole kunagi hea. Nad nägid teda sellegipoolest või õigemini nägi üks inimene. Too oli tõeline naljanina, kes heitis nalja kõigi ja kõige üle, ning iga asja kohta oli tal oma arvamus. Teised naersid selle inimese naljade peale ja enamasti paistsid tema arvamust jagavat, sest vastu ei vaieldud kunagi. „Tsau, postimees,“ oli see mees täna kohvilaua tagant öelnud, käed risti rinnal ja jalad välja sirutatud. „Torti tahad?“ Mees jätkas vastust ootamata: „Aga siis kihuta enne oma pisikese tõuksiga nüüd kiiresti selle trükkplaadi järele, mida ma küsisin eile ja küsisin üleile. Kas te olete kõik seal postiosakonnas natuke arengupeatusega või oled ainult sina?“ Teised naersid kas sõnu või postiljoni või äkki lihtsalt vana harjumuse tõttu. Torti ei antud, sest tal puudus pädevus käskjalana töötada ja inimeste jaoks asju ajada, tema ülesanne oli ju viia kohale post, mis talle anti.

Arengupeatust tal ei olnud. Haridust küll ka mitte, aga ta luges päris palju, ajalehti ja ilukirjandust. Oli pigem keskmiselt intelligentne, aga kindlasti mitte arengupeatusega. Esimestel kooliaastatel oli ta olnud päris tubli, aga pikalt see kesta ei saanud. Katrineholmis ei oldud koolis tubli, see oli täiesti keelatud.

Tegelikult ei tohtinud milleski tubli olla peale saalihoki, jalgpalli ja selliste asjade. Iga asja jaoks olid vaikimisi kindlad reeglid: milles tohtisid olla head hinded (kehalises), milles pidid olema halvad hinded (muusikaõpetuses, keeltes, tööõpetuses, käitumises), kus pidi olema keskpärane (ülejäanud ainetes), mida pidi kandma (õigete firmade poeriideid), mida ei tohtinud kanda (mütsi, prille, iseõmmeldud riideid), kus pidi elama (korterimajas), millised poliitilised vaated tohtisid olla (sotsiaaldemokraatlikud, aga kindlasti mitte kommunistlikud), millise saalihokiklubi poolt tohtis olla (KSK, mitte Värmboli). Esmajoones ei tohtinud välja paista ega teistsugune olla.

Stockholmis elava täiskasvanud mehe jaoks kehtisid muidugi teistsugused reeglid. Siin hinnati oma mõtteid ja teistsugust välimust peeti sageli positiivseks. Esmajoones oli vaja haridust ja head enesekindlust.

Elada oli raske. Kui ta oli väga väike, siis ema suri, isa töötas vahetustega trükikojas ning poja jaoks tal eriti aega ei jäänud. Isa armastas teda väga, kuid ei teadnud, kuidas kodu eest hoolitseda või last kasvatada. Ka tema lahkus siit ilmast pärast aastakümneid kestnud ahelsuitsetamist liiga vara, jättes endast maha suure augu.

Ta ise oli alati olnud teistsugune, kuid ei saanud kunagi päriselt aru, mismoodi. Jah, loomulikult oli ta alguses vale murret rääkinud, esimesed eluaastad olid ju möödunud Huskvarnas, ja

ta oli sunnitud ka mütsi kandma, aga sellegipoolest – ilmselt oli peamine põhjus milleski muus. Juba siis oli kindlasti midagi valesti tema isiksusega. Päris väiksena oli ta ju olnud rõõmus ja avatud laps. Inimesed meeldisid talle, aga ta taipas varakult, et tema inimestele nii palju mitte. Peagi olid nad tema hea tuju ära võtnud. Selliseks, nagu ta praegu oli, oli ta ilmselt hakanud muutuma mängukoolis. Pidev kehaline väärkohtlemine vaheldumisi väljajätmise ja mõnitustega tegid temast vaikse varju ja lisaks röövisid kogu enesekindluse.

Seitsmeselt läks ta kooli siiski teatava uudishimu ja huviga. Tuli aga välja, et vastamiseks kätt tõsta oli täiesti võimatu, sest ei tohtinud ju arvata, et oled keegi. Kui temalt siiski midagi küsiti ja tal õnnestus ka vastus anda, siis hakkasid teised lapsed itsitama ja pilke vahetama. Kui ta vastas valesti, siis pahvatasid kõik naerma. Samas klassis käis mitu mängukooliaegset kiusajat ja need lapsed, kes teda veel ei tundnud, said ruttu teada, kuidas teda tuleb kohelda. Vahetunnis sai ta peksa, pidi endast pilke laule kuulma või lihtsalt pealt vaatama, kuidas teised mängivad. Juba algklassides juhtus, et ta ei läinud mõnel päeval kooli, vaid jäi koju voodisse, sest oli haige – pea ja kõht valutaskid – või teeskles haigust. Hinded kannatasid ja üheksandas jättis ta kooli pooleli. Ühes õmblustarvete poes anti talle niinimetatud pikendatud praktikakoht, mida ta ei valinud ise, ja ta tegi seal seda, mida kästi.

Tema jaoks olid kooliaastad mahavisatud aeg, aga võib-olla läheb lastel praegu juba paremini. Hiljuti räägiti uudistes edukast „Katrineholmi projektist“, mida linna volikogu liige Göran Meijer nimetas algkooli järgi „Skogskulleni projektiks“ ja kus esmakordselt oli kasutusele võetud tulemuslik kiusamisvastane programm. Ta mõtles, et huvitav, kas suurte sõnadega

nagu „austus inimese vastu“, „kehaline kontakt“, „täiskasvanu juhendamine“ ja „mentorlus“ kirjeldatud uued meetodid lubasid ka Huskvarna murret ja Värmboli mütse.

Pärast õmblustarvete poe praktikat kolis ta Stockholmi Kungsholmenile ühetoalisse korterisse vanaema venna juurde ja läks täiskasvanute gümnaasiumisse põhikooli lõpetama. Vastu igasuguseid ootusi ja ilma kvalifikatsioonita õnnestus tal saada praegune töö. Vanaema vend oli ammu surnud ja korter kuulus nüüd talle.

Korraga tema mõtted katkestati ja ta kangestus. Peatus keset tänavat oma maja ees ülekäigurajal. Äsja kohatud mees tundus väga tuttav, nii et eneselegi teadmata põhjusel keeras ta ringi ja läks mehele järele. Sinised silmad ja blondid lokid, veidi innukas, kuid sihikindel ilme, arm vasaku kulmu kohal – kõik klappis. Kuid kas tõesti on võimalik, et ta tunneb ära inimese, keda pole näinud sellest ajast peale, kui oli kuus-seitse aastat vana? Ilmselt oli ta Katrineholmi projektile mõeldes lihtsalt kummitust näinud.

Kahtlus oli mõistusepärane, kuid tunnete poole pealt oli ta täiesti kindel. Seda inimest oli ta vaimusilmas näinud peaaegu iga päev. Polnud kahtlustki, et see oli tema.

Mees läks trepist alla metroojaama, astus kiiresti väravate juurde, kus harjunult sõidukaardi lugejast läbi tõmbas ja sisse läks. Perroonil võttis taskust kõmulehe ja lehitses seda rongi oodates.

Ta püsis mehest kogu aeg kümme kuni kaksteist meetrit eemal ja istus pingile mehe selja taga, mees ise jäi seisma, ajaleht käes. Mõtted kihutasid läbi pea ja ta ei leidnud oma tegevusele

mingit mõistlikku põhjendust. Viimased kakskümmend aastat oli ta teinud üksnes tavalisi asju: sõitnud tööle ja koju, töötanud, poes käinud, söönud, maganud, käinud kinos või vahel jalutanud, lugenud ja telekat vaadanud. Nüüd oli ta äkki metroos, teel tundmatu sihtpunkti poole, jälitades meest, keda polnud kohanud nelikümmend aastat. Tekkis ootamatult mõnus tunne. Tema elus juhtus midagi, ta seikles ja nautis seda.

*

Töölt koju sõites oli alati ühtviisi tore metroovagunis maha istuda ja kõmulehte lugeda. Oma tööd kinnisvarabüroos alustas ta juba kell seitse hommikul ainult sellepärast, et jõuaks koju laste juurde enne, kui need magama lähevad. Üles pidi tõusma juba poole kuuest ja voodisse sai poole kaheteistkümnest õhtul, nii et ta oli pidevalt korralikult välja magamata. Kuid ta oli õppinud niiviisi elama ja juba paari aasta pärast saavad lapsed omal käel teisiti hakkama. Siis saavad nad Piaga nädalavahetusel end välja magada. Neil oli kolm last, kolm imelist last, kes hoolimata oma jonnakusest, jutukusest ja arusaamatust energiast tekitasid temas väga hea tunde. Sama lugu oli Piaga, kellega ta oli tutvunud juba ülikooli ajal, aga kokku jäänud alles kaheksa aastat hiljem, kui nad ühel peol uuesti nägid.

Naine töötas hambaarsti osajaga assistendina eeslinnas, kus nad elasid, ja nende suhe oli viieteistkümnepäevase aja järel endiselt suurepäraseks. Nad olid lihtsalt parimad sõbrad ja said teineteisega rääkida peaaegu kõigest.

Ka töö oli enamjaolt meeldiv, kuigi talle muidugi ei meeldinud, et mõnikord tuli objekte näidata ka nädalavahetusel. Firmal läks hästi ja see oli kõige tähtsam. Kinnisvaramaakleri töö oli

vaba ja vaheldusrikas ning nad äripartneriga said igal kuul päris head palka, nii et väga rahul oli ta ka rahalise poolega.

Lapsepõlvest pärit eelduste poolest polnud üldse kindel olnud, et temast võiks õnnelik inimene saada. Ta oli ainus laps, üksikvanemast ema kippus jooma ja töötas – nii palju, kui üldse suutis – juuksurina ning tundis huvi üksnes igasugust sorti meeste vastu. Nad kolisid palju ega jäänud kuskile päriselt püsima. Aastate jooksul vooris läbi rohkem või vähem tõsiseltvõetavaid kasuisasid. Kui ta oli väike, peeti teda alati lärnakaks ja sõnakuulmatuks, ning lapsepõlves oli pidevalt kaklusi ja tuli peale tunde jääda. Ilmselt oli ta olnud tõeline paharet. Kool oli muidugi olnud tõeline piinapink, kuid gümnaasiumis oli ta mingil põhjusel ikkagi otsustanud teoreetilise suuna kasuks.

Seal oli kõik muutunud. Pärast gümnaasiumi algust oli ema küll varsti jälle kolinud, aga tema otsustas, et ei lähe kaasa, ta jäi ühetoalisse korterisse üksi elama ning pidi hakkama saama täiesti ise. Nädalavahetustel töötas ta bensiniijaamas ja õhtuti pühendus õppimisele, jalgpallile ja majapidamistöõdele. Tolle aja jooksul sai ta täiskasvanuks ja lõpetas päris heade hinnetega. Piisavalt headega, et pääseda ülikooli majandust õppima.

Nüüd ta siis istus siin. Teel koju õdusasse ridaelamusse kallile naise ja armastatud laste juurde oma hea sissetulekuga töölt partneriga koos ülesehitatud firmas. Ta lubas endal nii mõelda ja ta heaolutunne suurenes veelgi, kui ta vaatas ümberringi istuvaid halle kaasreisijaid, nina tasuta jagatavas sisutus ajalehes või pilk lumemärjast aknast välja pööratud. Aknal peegeldus mingi ebaõnnestunud kuju, kes lihtsalt vahtis teda. Kas hakkas silma, et ta on õnnelik? Kas see segas? Kui nii, siis oli ta valmis selle teadmiselega elama.

Thomas oli istunud mehest – kuningas Hansust – tükk maad eemale, aga seljaga sõidusuuna poole, nii et sai teda vaadelda. Mitte otse – asukoht oli valitud strateegiliselt, tema ja huviobjekti vahele jäid inimesed – kuid ta nägi Hansu peegelpilti väga hästi aknal enda vastas veidi eemal.

Hans paistis rahulik ja enesekindel, pikk ja sirge seljaga, nagu ikka. Ta vaatas hajameelselt aknast välja, ise mõttes ja ajaleht süles. Kohati libises tema näost üle justkui naeratusvirve. Thomas vaatas lummatult ja mõtles, et huvitav, mis teise tuju niiviisi heaks teeb. Kas keegi ootab teda? Kes rõõmustab, kui ta koju jõuab? Kas tal on äkki kardinad akna ees ja padjad diivanil?

Mees libistas pilgu üle kaasreisijate ja hetkeks kohtusid nende silmad akna peegelpildis. Kas Hansu sinistes silmades peitus põlgus? Thomase küürus kehahoiakule, sassis juustele ja hirmunud silmadele mõeldes polnud see mingi ime. Ta oli üks õnnetusehunnik, kes piilus inimesi tuka alt, kui üldse julges neile otsa vaadata.

Korraga vaguni tuled vilkusid ja paariks sekundiks tekkis täielik pimedus. Valguse süttides jälgis Hans jälle, kuidas veepiisad aknal ühte sulavad. Thomas võis lapsepõlvekummitust segamatult edasi vaadata. Ta mõtles mütsidele, mis olid kadunud teel mängukoolist koju, heidetuna katustele ja mööduvatele veoautodele. Ta mõtles oma joonistustele, mis ta pidi veerandi lõpus koju näha viima, kuid mis kõigi laste vaimustuseks ükshaaval rentslisse kadusid. Ta mõtles katkistele pükstele, poristele jopedele ja marraskil põlvedele, mõtles Carina Ahonenile, kes

võis alati õpetaja süles istuda ja teiste laste ees laulda, kes siis tema häälele järele pidid tulema. Just Carina Ahonen ütles, et nüüd peab hobuseid joonistama, ja siis joonistasid kõik lapsed hobuseid, hobuseid, hobuseid, ainult neid tohtiski joonistada. Thomase hobused olid nii koledad, et neid pidi teiste suureks rõõmuks kõigile näitama.

Ta mõtles hoovis seisvale suurele rohelisele autole, kuhu mahtus vähemalt kuus last. Kaks pidid maha jääma, nemad Katarinaga lootsid iga jumala päev, et ka nemad tohivad ükskord selles autos istuda. Õpetaja pidas väga tähtsaks, et kõik saaksid kaasa tulla, kuid Thomase ja Katarina ta mingil põhjusel unustas. Vahel oli Thomas autosse esimesena jõudnud, aga siis viskasid nad ta välja ning ta pidi jälle maha jääma, nii see ilmselt pidigi olema, sest õpetaja venitas lihtsalt oma näole tavalise sõbraliku õpetajanaeratuse.

Talle meenus, et ükskord võtsid Hans ja Ann-Kristin tema mütsi ja loopisid üle ta pea edasi-tagasi. Kätte saada Thomasel seda ei õnnestunud, kuid hetke ajal haaras ta Hansu mütsi ja pani jooksu. Loomulikult jõudsid nad talle järele, klobisid ta kollase-sinisekirjuks ja rebisid mütsi käest. Kui ta siis, nagu tavaliselt, ilma mütsita koju jõudis, oli Hansu ema Thomase isale helistanud ja kurtnud, et Thomas on Hansu mütsi ära lõhkunud, mispeale Thomasele anti kümme eurot ja saadeti ta Hansu ja tolle ema juurde vabandama. Tema enda kadunud müts mingil põhjusel jutuks ei tulnud.

Peatuv rong äratas ta mõtetest ning mees, keda ta jälgis, tõusis, et väljuda. Tõusis ka Thomas ja järgnes mineviku varjule.

*

Ridaelamu asus Enskede Gårdi metroojaamast vaid paari minuti kaugusel. Ta sörkis üle tänava, keeras gümnaasiumi juures vasakule ja liikus Puukooli majade vahele. Veidi aja pärast jõudis ta parki, mille ebatavalised põõsad ja puud meenutasid veel ainsana vana aiandit, mille asemele kaheksakümnendatel ehitati elumajad. Ta keeras jalgteele, mis möödus hekidest, ja jõudis ridaelamute juurde kuuluva mänguväljakuni. Liivakastis istusid kaks veekindlates õuepükstes porist last ja kolmas – pooleteiseaastane – seisis liumäe ülemisel astmel.

„Kallis Moa, hoiä ikka ihusti kinni, et sa alla ei kuku ja endale haiget ei tee,“ hüüdis Hans juba enne, kui oli liumäeni jõudnud.

Väikese tüdruku nägu venis laiale naerule ja ta hakkas kohe alla ronima. Suuremad lapsed jooksid isa juurde, ta püüdis neid ühtaegu kallistada ja eemal hoida.

„Tsau!“ ütles Hans. „Ettevaatlikult, mul on tööriided seljas. Kallistage ainult näoga. Tulge, lähme tuppa emme juurde!“

Samal hetkel viskus liumäe trepilt tema poole Moa ja ta oli sunnitud ohverdama oma puhta pintsaku, kuid sai vastutasuks lõuale suure märja musi. Püüdes meeleheitlikult riideid kaitsta, võttis ta lapse sirgetele kätele ning astus otsustaval sammul, vanemad lapsed kannul, oma trepi juurde, kus ta Moa maha pani.

„Tere!“ hõikas ta välisust avades. „Tule appi, mul on siin kolm porist põrsast! Saapad jalast, enne kui tuppa lähete,“ lausus ta suurematele lastele, siis kükitas ja hakkas väiksemat lahti riietama.

„Tere, kallis,“ ütles naine, kummardus ja suudles meest kuklale. „Kuidas läks?“

„Hästi, aga ma pean korra veel minema ühte maja vaatama. See on siinsamas lähedal, nii et üle tunni ei lähe. Anname lastele praegu süüa, ise võime õhtustada ju siis, kui nad on magama läinud?“

„Okei, millal sa ära käid?“

„Tegeleme kõigepealt lastega, poole tunni pärast lähen.“

Lõpuks õnnestus tal tüdruk õuepükstest välja sikutada ja laps tormas rõõmsalt huilates tuppa. Teised lapsed olid ise riidest lahti võtnud ja jooksid samuti sisse, nende riided vedelesid nüüd esikus laiali. Hans tõusis püsti ja püüdis oma pintsaku pealt poriplekke maha pühkida. Tulemusteta. Pia tuli ja korjas saapad ja riided kokku ning läks tuppa. Hans tõmbas ukse pauguga kinni, nii et koputi lajatas vastu.

Keegi ei märganud meest, kes neid teisel pool mänguplatsi läbi raagus sirelite tähelepanelikult jälgis.

Thomas ei teadnud, kui kaua ta seal pimedas seisis ja luuras, kuid vaimusilmas oli ta nende soojas koduses köögis. Lõhnas pruunistatud või ja praetud liha järele ning alguses jooksid kõik tubade vahet ja tegid mitmesuguseid asju, aga mingi aja pärast hoog rauges ja üksteise järel istuti laua taha.

Thomas ei mäletanud, millal ta viimati sõi teiste inimestega koos. Tööl einestas ta suures söögisaalis, ümberringi oli küll palju inimesi, kuid ta oli alati üksinda. Vanemad olid surnud, õdesid-vendi polnud, sugulastega ei puutunud ta kokku ja sõpru ei olnud. Nii tore, kui sul on, kelle juurde koju tulla! Nii tore oleks, kui oleks üks sõber, üksainus inimene, kellega rääkida väikestest või suurtest asjadest, kellega vahel koos süüa. Kui tore oleks veel süüa teha, kui ei tee seda vaid endale.

Õhtusöök oli söödud ja köök korraga samavõrd tühi, kui see enne oli olnud täis elu ja liikumist. Välisuks läks lahti, õue astus hinnatud ja armastatud pereisa, kes pani ukse enda järel viimast korda kinni.

Käed sügaval taskus ja krae sügistuulte eest kaitseks üles tõstetud, läks ta kiirel sammul läbi eramajade kvartali. Tänavalaternate valguses keerlesid kuivanud lehed ja igal sammul kostis lirtsatus, kui king kõnniteega kontakti kaotas. Üks king laskis vett läbi ja sokk oli juba niiske. Oleks pidanud talvesaapad panema, aga nüüd polnud enam aega tagasi minna. Objektini oli vaid veerand tunni tee ja sellise ilmaga võib tagasi ju taksoga tulla.

Ta läks üle veidi suurema tee ja keeras tänavale, kus see maja asuma pidi. Siinsed majad olid vanemad, enamik ehitatud 1920.–1930. aastatel, aiad täis viljapuid ja lehtlaid. See siin ta vist oligi: kaunite nikerdustega roosa vana puumaja. Teistest siitkandi kruntidest suurem õueala kulges maja juurest alla tänava poole, seda piiras hoolitsetud, kuid piisavalt madal hekk, mis väikese maja ning aiaga üldse kokku ei sobinud. Heki sees oli veelgi sobimatum must raudvärav, kust maja juurde viis kruusane jalgteed. Ta heitis pilgu kirjakastile ja nägi, et tegemist on õige aadressiga, Åkerbärsvägen 31, siis lükkas raske värava nii palju lahti, et sisse mahtuda. Värav kukkus selja taga metalse kolksuga kinni.

Ta kiirustas jalgteed mööda üles, märkamata puudelt langedud küpsete viljade täidlast lõhna. Ta ei märganud ka varju, kes tema selja taga tasa ja osavalt üle suure värava ronis ning jalgteed kõrval pehmele kruusale hüppas. Hans astus trepile ja helistas uksekella. Majast kajas vastu kill-kõll, kuid see oli ka kõik. Ta ootas paar minutit, siis helistas uuesti. Nüüdki ei kostnud mingit elumärki. Heitnud pilgu käekellale, mis kinnitas, et ta oli hilenud vaid paar minutit, astus ta alla murule, et teha ring ümber maja. Tuli välja, et tuli oli lisaks õuevalgustusele vaid ühes

ruumis. Köögis, mille aknast avanes vaade maja tagaküljele ja hekile, mis lahutas krunti naabri omast. Aken oli liiga kõrgel, ta võttis maast hoopis väikese oksakese ja heitis vastu akent, kuid keegi ei reageerinud. Ta otsustas tagasi maja ette minna ja proovida, kas uks on äkki lukust lahti. Ettevaatlikult linki vajutades nägi ta oma üllatuseks, et oligi. Võib-olla oli siinse maja elanik vana ega kuulnud hästi?

„Hei, kas keegi on kodus?“ hüüdis ta kõva häälega, kuid vastust ei tulnud. „Hei!“ proovis ta uuesti, seekord veel valjemalt. Siis langetas ta otsuse, astus majja, pühkis matil hoolega jalgu ja sulges enda selja taga välisukse.